

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอปทุมรัตน์

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอปทุมรัตน์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑.) เกษตรกร

(๑) ครุว์เรือนเกษตรกร

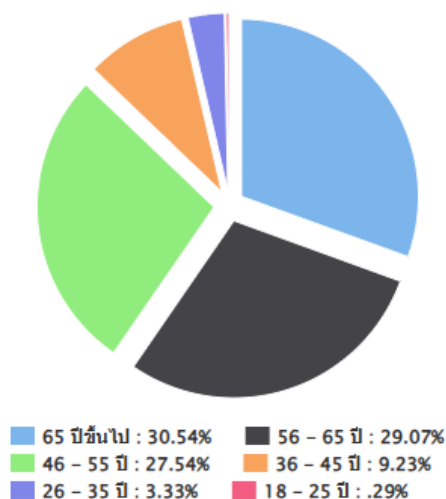
อำเภอปทุมรัตน์ มีครุว์เรือนเกษตรกร จำนวน ๑๐,๘๕๒ ครุว์เรือน โดยมีหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกรที่มีอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๓,๓๑๔ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๔ รองลงมาอยู่ระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี จำนวน ๓,๑๕๕ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๗ อายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี จำนวน ๒,๙๘๙ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๔ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑ : แสดงการจำแนกอายุหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวนครุว์เรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓,๓๑๔	๓๐.๕๔
๕๖ - ๖๕ ปี	๓,๑๕๕	๒๙.๐๗
๔๖ - ๕๕ ปี	๒,๙๘๙	๒๗.๕๔
๓๖ - ๔๕ ปี	๑,๐๐๒	๙.๒๓
๒๖ - ๓๕ ปี	๓๖๑	๓.๓๓
๑๘ - ๒๕ ปี	๓๑	๐.๒๙
รวม	๑๐,๘๕๒	๑๐๐.๐๐

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

หัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ภาพที่ ๑ : แสดงจำนวนและร้อยละการจำแนกอายุหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

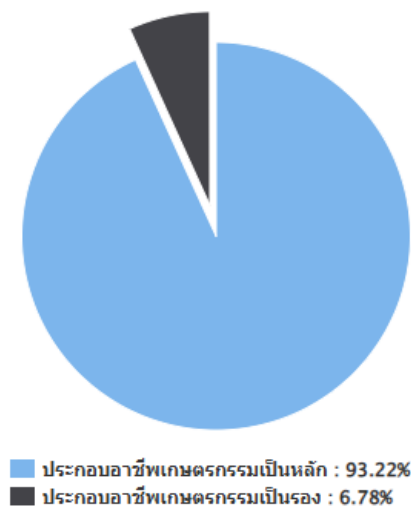
อำเภอปทุมรัตน์ มีเกษตรกรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก จำนวน ๑๐,๑๑๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๒๒ และประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน ๗๓๖ ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ ๖.๗๘

ตารางที่ ๒ : แสดงจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพในอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

อำเภอปทุมรัตน์	จำนวน	
	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑๐,๑๑๖.๐๐	๙๓.๒๒
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๗๓๖.๐๐	๖.๗๘

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๒ : แสดงร้อยละจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพในอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของเอง จำนวน ๑๐,๕๕๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๔ รองลงมาคืออื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑,๒๐๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๙ และการเช่าพื้นที่ จำนวน ๗๐๖ ไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๕.๖๖

ตารางที่ ๓ : แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

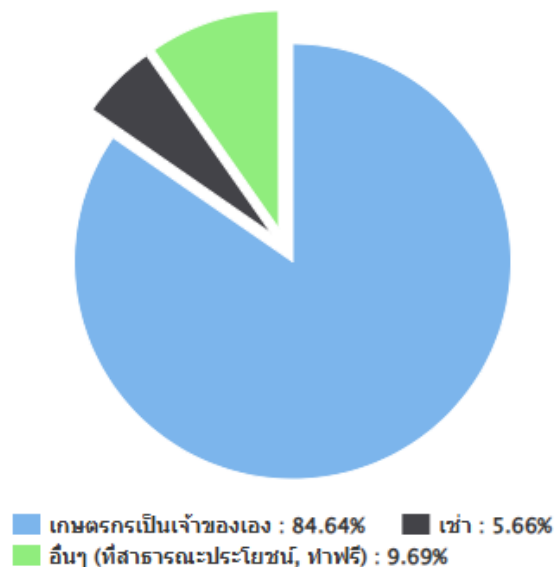
ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	พื้นที่ (ไร่)
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๑๐,๕๕๖.๐๐	๑๔๘,๒๙๗.๐๐
เช่า	๗๐๖.๐๐	๖,๐๙๕.๐๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๑,๒๐๙.๐๐	๑๑,๒๑๑.๐๐
รวม **	๑๑,๒๗๑.๐๐	๑๖๕,๖๐๓.๐๐

หมายเหตุ * ข้อมูลตามที่ตั้งแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ ๓ : แสดงร้อยละลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๗)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ มีการถือครองที่ดินประเภทโฉนด/น.ส.ทุกประเภท จำนวน ๑๐,๑๔๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๕๘ เอกสารสิทธิ์อื่นๆ จำนวน ๓๓๘ คิดเป็นร้อยละ ๓.๒๒ และประเภทหนังสือของหน่วยงาน จำนวน ๒๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๐

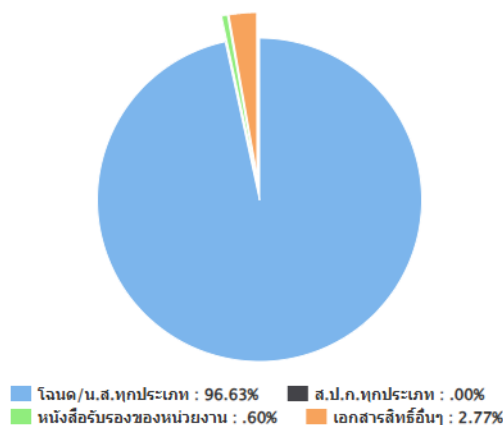
ตารางที่ ๔ : แสดงประเภทการถือครองเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)			รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	เอกสารสิทธิ์อื่นๆ	
๑๐,๑๔๙	๒๑	๓๓๘	๑๐,๕๐๘

*เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๔ : แสดงร้อยละประเภทการถือครองเอกสารสิทธิ์ของเกษตรกร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่มา : Farmer Analytic System of Thailand, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒.) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มสถาบันเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอปทุมรัตน์ มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ จำนวน ๘ กลุ่ม มีสมาชิก ๓๓๒ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน ๑๑ กลุ่ม สมาชิก ๗๙๒ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน ๘ กลุ่ม สมาชิก ๑๒๗ ราย กลุ่มวิสาหกิจ ๒๔๔ จำนวน กลุ่ม สมาชิก ๓๖๔๒ ราย

ตารางที่ ๕ : แสดงจำนวนและสมาชิกสถบันเกษตรกรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
บัวแดง	๑	๑๔๐	๑	๔๒	๑	๒๐	๕๔	๙๔๐
ดอกกล้า	๑	๓๐	๑	๓๐	๑	๑๖	๓๔	๓๙๘
หนองแคน	๑	๔๕	๑	๔๐	๑	๒๒	๓๔	๔๖๓
โพนสูง					๑	๔๕	๒๐	๓๓๗
โนนสวรรค์	๑	๔๐	๑	๓๕	๑	๑๖	๒๖	๓๒๘
สระบัว	๑	๔๓	๑	๔๖			๔๐	๔๙๕
โนนสง่า			๑	๒๐	๑	๒๙	๒๙	๕๑๐
ชีเหล็ก					๑	๑๖	๗	๑๗๑
รวม	๕	๒๙๘	๖	๒๑๓	๗	๑๖๔	๒๔๔	๓,๖๔๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

๓.) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอปทุมรัตน์มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จำนวน ๑๘ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๓ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนจำนวน ๑ ศูนย์ ศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๘ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ ๙ ศูนย์ และศูนย์เรียนรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๘ ศูนย์

ตารางที่ ๖ : แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์เรียนรู้ถ่ายทอด เทคโนโลยีด้านการ พัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
บัวแดง		๑	๑		๑				๑
ดอกกล้า					๑	๔			๑
หนองแคน		๖	๑	๑	๑	๑	๒		๑
โพนสูง		๑			๑	๑			๑
โนนสวรรค์	๑	๕			๑		๑		๑
สระบัว			๑		๑				๑
โนนสง่า		๓			๑				๑
ชีเหล็ก		๒			๑				๑
รวม	๑	๑๘	๓	๑	๘	๖	๓	๐	๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอปทุมรัตต์ มีอาสาสมัครเกษตรกรจำนวน ๒๗๓ ราย โดยมีหมอดินอาสา มากที่สุดจำนวน ๑๔๑ ราย รองลงมาคือเกษตรหมู่บ้านจำนวน ๑๐๑ ราย อาสาปศุสัตว์ ๒๒ ราย ครูบัญชีและ ประมงอาสาจำนวนกลุ่มละ ๓ ราย อาสาฝนหลวงจำนวน ๒ ราย และเศรษฐกิจการเกษตร ๑ ราย

ตารางที่ ๗ : แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	หน่วยงาน/อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
บัวแดง			๑	๔	๑๓	๑๒			
ดอกกล้า		๑		๒	๑๘	๑๕			
หนองแคน	๑	๑		๒	๒๖	๑๔		๑	
โพนสูง		๑	๑	๑	๙	๙			
โนนสวรรค์	๑			๔	๒๖	๑๖			
สระบัว			๑	๒	๒๑	๑๗			
โนนสง่า				๒	๒๐	๑๐			
ชีเหล็ก				๕	๘	๘			
รวม	๒	๓	๓	๒๒	๑๔๑	๑๐๑	๐	๑	๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

(๒) ปราชญ์ชาวบ้าน/เกษตรกรดีเด่น

- ปราชญ์ชาวบ้าน อำเภอปทุมรัตต์ มีปราชญ์ชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนว ทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งดำเนินการโครงการได้รับคัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านเป็น ผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของปราชญ์ ซึ่งอำเภอปทุมรัตต์มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวน ๑ ราย คือ นายวีระยุทธ สุวัฒน์ เลขที่ ๗๗ หมู่ ๕ ตำบลหนองแคน อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

- เกษตรกรดีเด่น อำเภอปทุมรัตต์ มีเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาอาชีพไร่นาสวนผสม ปี ๒๕๖๒ และสาขาบัญชีฟาร์ม ปี ๒๕๖๔ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ และได้เข้ารับพระราชทานโล่รางวัลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในงานพระราชพิธีพืชมงคลจรด พระนังคัลแรกนาขวัญประจำปี ๒๕๖๒ คือ นางสาววย บางสร้อย เลขที่ ๔ หมู่ ๑๒ ตำบลหนองแคน อำเภอ ปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ ๘ : แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้
หนองแคน	๑	นายวีระยุทธ สุวรรณ	๗๗ ม.๕	ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง
รวม	๑			

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ: ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายเอกณรงค์ ชื่นมณี อายุ ๔๙ ปี

บ้านเลขที่ ๑๕๕ หมู่ ๑ ตำบลโนนสวรรค์ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่ตำบลโนนสวรรค์ ส่วนใหญ่ปลูกข้าวร้อยละ ๙๐ อาศัยนำฝนในการทำ
การเกษตร ๑๐๐ % ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง ราคาปุ๋ยและสารเคมี แพง

แนวทางการพัฒนา : ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพข้าวหอมมะลิ ลดการเผา รณรงค์วิธี
เก็บตัวอย่างดินที่ต้องเก็บตัวอย่างดินวิเคราะห์ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ใช้ ปุ๋ยเคมี+ปุ๋ยอินทรีย์+ชีวภาพต้นทุน
การผลิตลดลง ๕๐๐บาท/ไร่

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : การปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตข้าว
๒. การปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นเกษตรกรรมทางเลือกอื่น

หลักสูตรบังคับ : ๑. เกษตรผสมผสาน
๒. เศรษฐกิจพอเพียง
๓. เกษตรทฤษฎีใหม่

หลักสูตรเสริม : ๑. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

ศูนย์เครือข่ายจำนวน ๑๘ ศูนย์

ตารางที่ ๙ : แสดงศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอปทุมรัตต์
จังหวัดร้อยเอ็ด

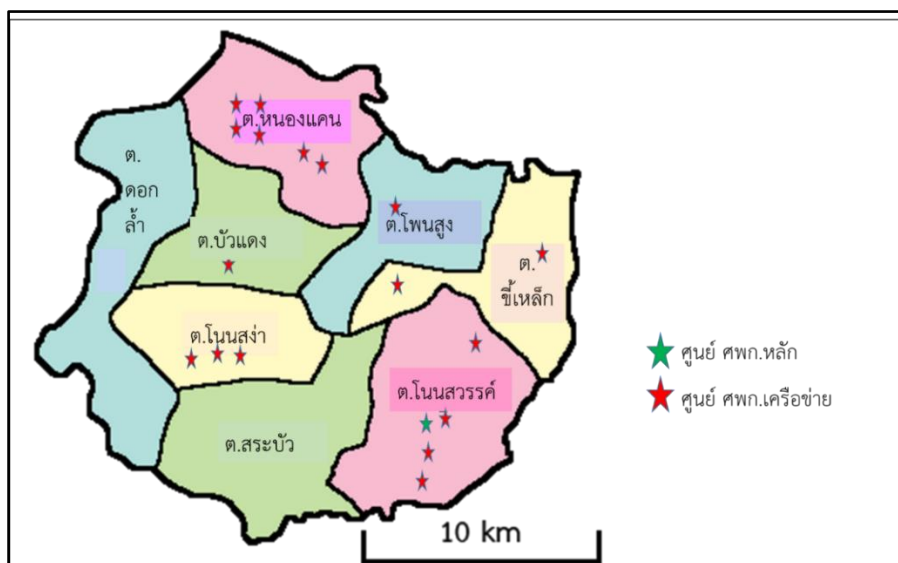
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก ของศูนย์เครือข่าย	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	๑	โนนสวรรค์	นายวรวิทย์ สะตะ	๐๙-๖๖๘๑๓๐๐๖
๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๒	หนองแคน	นางสำรวย บางสร้อย	๐๖-๑๐๒๙๘๕๑-๐
๓	ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านอำเภอปทุมรัตต์	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	๕	หนองแคน	นายวีรยุทธ สุวัฒน์	๐๘-๐๗๖๗๓๕๖-๒
๔	ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน	ศูนย์เรียนรู้ด้านบัญชี	๔	โพนสูง	นางประสาน พาโคกหอม	๐๘-๕๗๖๑๐๘๕-๕
๕	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาสัตว์อินทรีย์	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	๕	หนองแคน	นางผ่องศรี ละเหลา	๐๘-๓๔๑๖๕๖๑-๕
๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๕	โนนสง่า	นายสัญญาพันธ์ พอดิ	๐๙-๘๖๖๙๐๕๕-๒
๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการดิน	๕	โนนสง่า	นายจิระศักดิ์ สาทิ	๐๖-๕๓๒๘๖๒๓-๑
๘	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	โนนสวรรค์	นางฉวีวรรณ ธนโคตร	๐๖-๔๓๑๓๓๕๕-๖
๙	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๖	หนองแคน	นางกาญจนา โพธิ์แก้ว	๐๙-๓๔๗๙๐๖๖-๐
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๒	หนองแคน	นางรัญจวน บางสร้อย	๐๘-๗๐๔๓๕๓๐-๘
๑๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๒	ชีเหล็ก	นายนายฉัตรชัย คุ่มสุวรรณ	๐๘-๓๓๔๓๓๑๓-๑
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๓	หนองแคน	นายจักรี แสนตลาด	๐๙-๙๖๕๕๒๐๔-๖
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๓	โนนสวรรค์	นายสุภาวิชิต พลหนองหลวง	๐๘-๕๐๑๒๕๓๑-๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๙ : แสดงศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด (ต่อ)

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก ของศูนย์เครือข่าย	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์
			หมู่	ตำบล		
๑๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑	โนนสง่า	นายวัฒนชัย ประโกสันต์	๐๘-๑๐๖๑๓๑๒-๙
๑๕	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๕	โนนสวรรค์	นายวุฒิไกร เจริญสุข	๐๙-๙๘๓๕๑๕๔-๖
๑๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๘	บัวแดง	นายมาบ ชุมพล	๐๘-๕๔๖๖๒๕๙-๗
๑๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๔	โนนสวรรค์	นายสัญญาชัย บุญเรืองศรี	๐๘-๔๗๙๑๓๑๒-๙
๑๘	ศูนย์เรียนรู้การปลูกไผ่	อื่นๆ	๖	ชีเหล็ก	นายพิสิฐพงษ์ ประทุมโต	๐๙-๒๖๗๕๘๙๔-๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๕ : แสดงที่ตั้งศูนย์เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘)

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

อำเภอปทุมรัตต์ มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว จำนวน ๕๒ กลุ่ม ซึ่งมีการดำเนินงานจัดตั้งแปลงใหญ่ในปี ๒๕๕๙ จำนวน ๑ แปลง ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๕ แปลง ปี ๒๕๖๒ จำนวน ๑๙ แปลง ปี ๒๕๖๓ จำนวน ๓ แปลง ปี ๒๕๖๔ จำนวน ๕ แปลง และปี ๒๕๖๖ จำนวน ๙ แปลง

นอกจากนั้น มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่พืช จำนวน ๒ กลุ่ม ซึ่งมีการดำเนินงานจัดตั้งแปลงใหญ่ในปี ๒๕๖๗ เป็นชนิดแปลงใหญ่พืชผัก และแปลงใหญ่พืชสมุนไพร

ตารางที่ ๑๐ : แสดงรายชื่อแปลง จำนวนเกษตรกร และจำนวนพื้นที่ของแปลงใหญ่ อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ตำบล	รายชื่อแปลงใหญ่	จำนวนเกษตรกร	พื้นที่รวมโครงการ	ประธานกลุ่ม
๑	บัวแดง	วสช.ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโคกหม ต.บัวแดง	๒๒๐	๓,๒๐๐.๐๐	นายสมัย สีแดง
๒	หนองแคน	สมาคมเกษตรกรอินทรีย์ทุ่งกุลาร้องไห้	๔๕	๗๗๓.๐๐	นายวีระยุทธ สุวัฒน์
๓	บัวแดง	นาแปลงใหญ่บ้านคุด	๖๘	๙๗๑.๐๐	นายประคอง ศรีบุญเรือง
๔	โนนสง่า	วสช.ศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านโนนโพธิ์	๔๓	๘๘๘.๐๐	นายสุทธิ สาทิ
๕	โนนสง่า	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองส่วย	๓๕	๔๕๑.๐๐	นายสุพรรณ อุทธิสินธุ์
๖	หนองแคน	วสช.เกษตรยั่งยืนตำบลหนองแคน	๓๖	๕๗๙.๐๐	นายสว่าง สุขแสง
๗	โพนสูง	กลุ่มศูนย์ข้าวบ้านจานใต้	๙๖	๑,๓๒๓.๐๐	นายจรัส เข้มทอง
๘	ดอกคำ	เกษตรกรทำนาหนองคู-โคกเพ็ก	๖๔	๗๕๓.๐๐	นายวรเชษฐ์ ผลผลาเลิศ
๙	ดอกคำ	ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านตาจ้อย	๕๐	๕๐๔.๐๐	นางสถาพร หงษ์เสิดา
๑๐	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านโนนหนามแท่ง	๓๔	๑,๐๗๙.๐๐	นายธงชัย โพธิ์นาแค
๑๑	โพนสูง	วสช.ปลูกพืชเศรษฐกิจพอเพียงบ้านจานใต้	๓๑	๔๓๘.๐๐	นางประสาน พาโคกหม
๑๒	โนนสวรรค์	ศพก.ปทุมรัตต์ ต.โนนสวรรค์	๔๕	๔๓๕.๐๐	นายเอกณรงค์ ชื่นมณี
๑๓	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านส้มโฮงน้อย ต.ชีเหล็ก	๓๕	๙๙๒.๐๐	นางหอมจันทร์ ช่างถม
๑๔	หนองแคน	เกษตรผสมผสานบ้านสวนปอ ม.๑๒ ต.หนองแคน	๔๐	๔๖๗.๐๐	นางสำรวย บางสร้อย
๑๕	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านนาแค ต.ชีเหล็ก อ.ปทุมรัตต์	๗๕	๑,๐๑๓.๐๐	นายบุญ อ่อนปุย
๑๖	บัวแดง	นาแปลงใหญ่สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตต์	๓๓	๓๓๔.๐๐	นายสุด เข้มทอง
๑๗	บัวแดง	นาแปลงใหญ่บ้านดอนตู	๗๕	๙๕๔.๐๐	นายสุรวุฒิ เดชอุดม
๑๘	บัวแดง	นาแปลงใหญ่บ้านจานเหนือ	๔๙	๕๗๔.๐๐	นายเกษม สุจริต
๑๙	ชีเหล็ก	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านโนนหนามแท่ง (๒)	๓๗	๔๙๙.๐๐	นายไสว โพธิ์นาแค
๒๐	ชีเหล็ก	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านส้มโฮงน้อย (๒)	๓๑	๖๙๒.๐๐	นายปริญญ์ สัจจะวิสัย
๒๑	ดอกคำ	บ้านดอกคำ	๑๘๗	๒,๑๓๒.๐๐	นายคมสัน ศาลาดี
๒๒	โพนสูง	นาแปลงใหญ่ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโคกก่อง	๕๗	๗๔๔.๐๐	นายสุภาพ มิทะลา
๒๓	ชีเหล็ก	บ้านพิลา	๗๕	๑,๕๑๔.๐๐	นายสุนทร กาสิงห์
๒๔	ชีเหล็ก	บ้านชีเหล็ก หมู่ ๔ กลุ่ม ๑	๓๗	๔๔๖.๐๐	นายสมทรง สมภักดี
๒๕	ชีเหล็ก	บ้านชีเหล็ก หมู่ ๔ กลุ่ม ๒	๓๘	๙๐๕.๐๐	นายประดิษฐ์ ทองบุ
๒๖	หนองแคน	นาแปลงใหญ่ดู่ใหญ่	๓๗	๖๘๒.๐๐	นายเกษร บัตรวิเศษ
๒๗	โพนสูง	นาแปลงใหญ่บ้านโพนสูง	๑๐๕	๑,๒๕๕.๐๐	นายถาวร ชัยดี
๒๘	โพนสูง	นาแปลงใหญ่บ้านสามขา	๘๙	๑,๕๙๔.๐๐	นายฉลอง มงคลพิลา

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๗

ตารางที่ ๑๐ : แสดงรายชื่อแปลง จำนวนเกษตรกร และจำนวนพื้นที่ของแปลงใหญ่ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด (ต่อ)

ลำดับ	ตำบล	รายชื่อแปลงใหญ่	จำนวนเกษตรกร	พื้นที่รวมโครงการ	ประธานกลุ่ม
๒๙	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านชีเหล็ก ม.๑	๓๗	๓๖๔.๕๐	นางนงนุช สีหา
๓๐	หนองแคน	นาแปลงใหญ่ลำน้ำเสียว	๑๒๒	๑,๘๓๖.๐๐	นายอนันต์ ไชยมงคล
๓๑	โนนสง่า	เกษตรกรแบบแปลงใหญ่บ้านดงช้าง	๖๘	๑,๐๖๘.๐๐	นางฉัตรดาว สายมมร
๓๒	โนนสง่า	นาแปลงใหญ่บ้านดงช้าง ม.๑	๔๘	๘๓๗.๐๐	นายสมพร ธงงาม
๓๓	ชีเหล็ก	นาแปลงใหญ่บ้านขามป้อม	๓๑	๔๗๗.๐๐	นายสังเวียน แก้วสังข์
๓๔	หนองแคน	เกษตรกรทำนาบ้านคูโป้	๔๓	๕๗๓.๐๐	นายสุพรรณ ปัดสำราญ
๓๕	หนองแคน	นาแปลงใหญ่บ้านเหล่าป่าแคน ม.๑๑	๖๐	๗๓๕.๐๐	นางวัฒนา เสาร์วงษ์
๓๖	สระบัว	ข้าว ม. ๑๑ ต.สระบัว อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด	๓๒	๓๕๘.๐๐	นายสำดีт เกลี้ยงกลม
๓๗	โนนสง่า	ข้าว ม.๔ ต.โนนสง่า อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด	๓๓	๓๐๕.๐๐	นางพันธุ์ทอง จันทร์สีทา
๓๘	โพนสูง	ข้าว ม.๖ ต.โพนสูง อ.ปทุมรัตน์ จ.ร้อยเอ็ด	๘๙	๑๓๖๕	นายบุญสืบ โทนหงสา
๓๙	หนองแคน	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.1 ต.หนองแคน	31	303	นายยุทธพงศ์ ชันทัพไทย
๔๐	หนองแคน	กลุ่มนาแปลงใหญ่ข้าว ม.12-2 บ้านสวนป่อ	30	439	นายประพันธ์ กำหัวเรือ
๔๑	โนนสวรรค์	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.4 ต.โนนสวรรค์	30	526	นางปราณี พลหนองหลวง
๔๒	สระบัว	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.4 ต.สระบัว	50	613.5	นายธวัชชัย สมบูรณ์พันธุ์
๔๓	สระบัว	กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ม.7 ต.สระบัว	66	526	นายประพันธ์ สงค์มา
๔๔	โนนสง่า	นาแปลงใหญ่บ้านดงช้าง ม.2 ต.โนนสง่า	41	585	นางสุรัสสา สิมงาม
๔๕	สระบัว	นาแปลงใหญ่บ้านสระบัว ม.15 ต.สระบัว	33	356	นางหนูแดง มูลจันทร์
๔๖	สระบัว	นาแปลงใหญ่บ้านดอนตูม ม.5 ต.สระบัว	56	645	นส.สุศรีใส ไชยสงคราม
๔๗	สระบัว	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองมะเขือ ม.9 ต.สระบัว	69	1,103	นายทวี ศรีนวลจัน
๔๘	สระบัว	นาแปลงใหญ่บ้านสะแบง ม.2 ต.สระบัว	53	735	นายอมร อมาตย์เสนา
๔๙	สระบัว	นาแปลงใหญ่บ้านบัวขาว ม.16 ต.สระบัว	46	699	นางมณี นามพิลา
๕๐	โนนสง่า	นาแปลงใหญ่โนนจาน-โนนเจริญ ม.7 ต.โนนสง่า	46	46	นายอุดม โคตรปลาบู่
๕๑	โนนสง่า	นาแปลงใหญ่โนนเจริญ	37	445	นางภิรมยา อุทธิสินธ์
๕๒	ชีเหล็ก	กลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านขามป้อม ม.6 ต.ชีเหล็ก	35	331	นายวีรพงษ์ โคตุทา
๕๓	โนนสง่า	กลุ่มแปลงใหญ่พืชผัก ม.5, ม.6 ต.โนนสง่า	34	43	นายบุญดี แสนลิ้ม
๕๔	โนนสวรรค์	กลุ่มแปลงใหญ่พืชสมุนไพร ม.4 ต.โนนสวรรค์	32	10	นางปราณี พลหนองหลวง

แผนการผลิตรายกลุ่มของแปลงใหญ่ข้าวอำเภอปทุมรัตน์

ที่อยู่ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

กิจกรรม ข้าว

- เป้าหมายการดำเนินการผลิต จาก ๒,๘๘๐ บาท/ไร่ เป็น ๒,๔๐๐ บาท (๒๐ %)

- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔๐๕ กิโลกรัม/ไร่ เป็น ๔๘๖ กิโลกรัม/ไร่ (๒๐%)
- เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพให้ได้รับมาตรฐาน GAP ข้าว

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

- พัฒนาและส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ
- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- พัฒนาและส่งเสริมการเกษตรแบบพอเพียง
- จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- พัฒนาส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน
- ส่งเสริมการผลิตสินค้าปลอดภัย พัฒนาคุณภาพมาตรฐาน GAP
- ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างองค์กรในชุมชน
- จัดการหาแหล่งรับซื้อผลผลิตของกลุ่ม
- รวมกลุ่มจัดซื้อปัจจัยการผลิต
- ส่งเสริมให้ใช้สารชีวภัณฑ์ในแปลงข้าว

ตารางที่ ๑๑ : แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการ การ รายจ่าย	ประมาณการ การ รายได้
	ม. ค.	ก. พ.	มี. ค.	เม. .ย.	พ. ค.	มิ. ย.	ก. ค.	ส. ค.	ก. ย.	ต. ค.	พ. ย.	ธ. ค.		
๑. ค่าไถ					←→								๔๐๐	
๒. ค่าเมล็ดพันธุ์					←→								๕๐๐	
๓. ค่าจ้าง (จ้างหว่าน/หยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว)					←→								๕๐	
๔. ค่าปุ๋ยเคมี							←→		←→				๒๒๕	
๕. ค่าปุ๋ยอินทรีย์					←→								๔๕๐	
๖. ค่าจ้างหว่านปุ๋ย							←→		←→				๗๕	
๗. ค่าเก็บเกี่ยว											←→		๖๐๐	
๘. ค่าขนส่ง											←→		๑๒๐	
๙. ค่าพลังงาน(น้ำมัน/เชื้อเพลิง)					←→							←→	๑๐๐	
๑๐ ค่าวัสดุ											←→		๒๐๐	
๑๑. อื่นๆ					←→							←→	๑๖๐	
๑๒. จำหน่าย	←→											←→		๖,๐๗๕
รวม													๒,๘๘๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

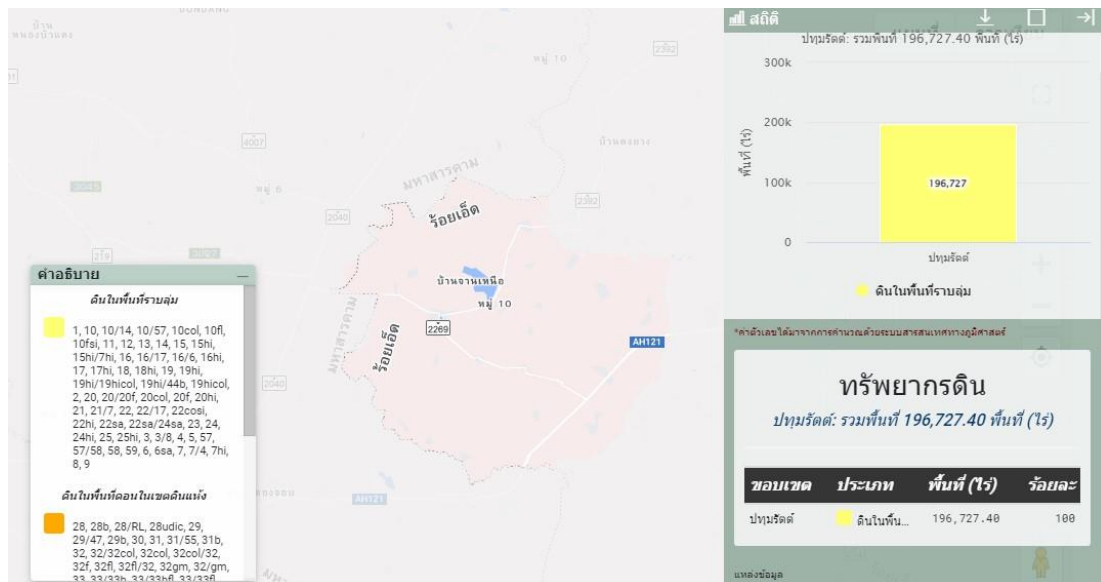
๑) ทรัพยากรดิน

ดินในพื้นที่อำเภอบุพมรัตน์ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการทำนาข้าวแต่มีปัญหาเรื่องดินเค็มจำเป็นที่จะต้องได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ซึ่งขณะนี้อำเภอบุพมรัตน์ ก็ได้พยายามปรับปรุงพัฒนาที่ดินให้มีคุณภาพดีขึ้น เพื่อใช้ในการเกษตรให้ได้ประโยชน์อย่างสูงสุด เช่น การให้ราษฎรใช้เกษตรอินทรีย์ในการทำเกษตร

ตารางที่ ๑๒ : แสดงทรัพยากรดินอำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเภท	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๙๖๗๒๗.๔	๑๐๐

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๖ : แสดงดินในพื้นที่ราบลุ่มอำเภอบุพมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

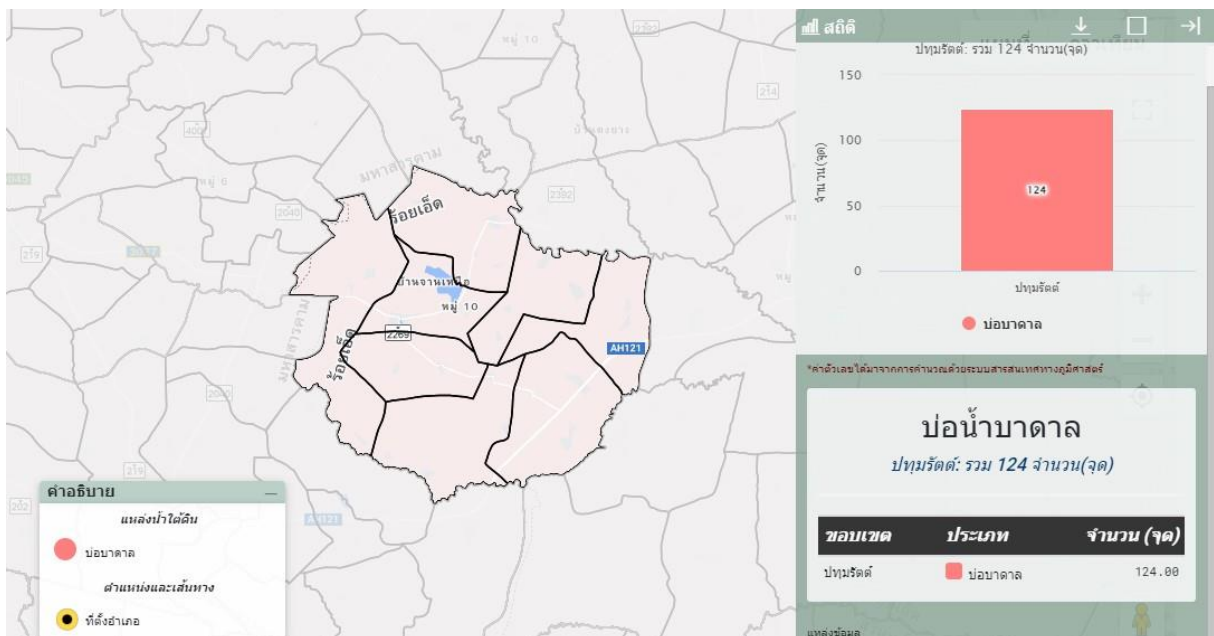
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

๒.) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลักประมาณ ๙๐ % ของพื้นที่ทั้งหมด และบางส่วนจะอาศัยแหล่งน้ำอื่นๆ

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด รวมทั้งสิ้น ๑๒๔ บ่อ แยกรายตำบลได้ดังนี้

ตำบลบัวแดง	จำนวน ๒๓ บ่อ	ตำบลโนนสวรรค์	จำนวน ๑๖ บ่อ
ตำบลดอกกล้า	จำนวน ๒๐ บ่อ	ตำบลสระบัว	จำนวน ๑๓ บ่อ
ตำบลหนองแคน	จำนวน ๒๑ บ่อ	ตำบลโนนสง่า	จำนวน ๘ บ่อ
ตำบลโพนสูง	จำนวน ๑๙ บ่อ	ตำบลชีเหล็ก	จำนวน ๔ บ่อ

ภาพที่ ๗ : แสดงจำนวนบ่อน้ำบาดาลรายอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด

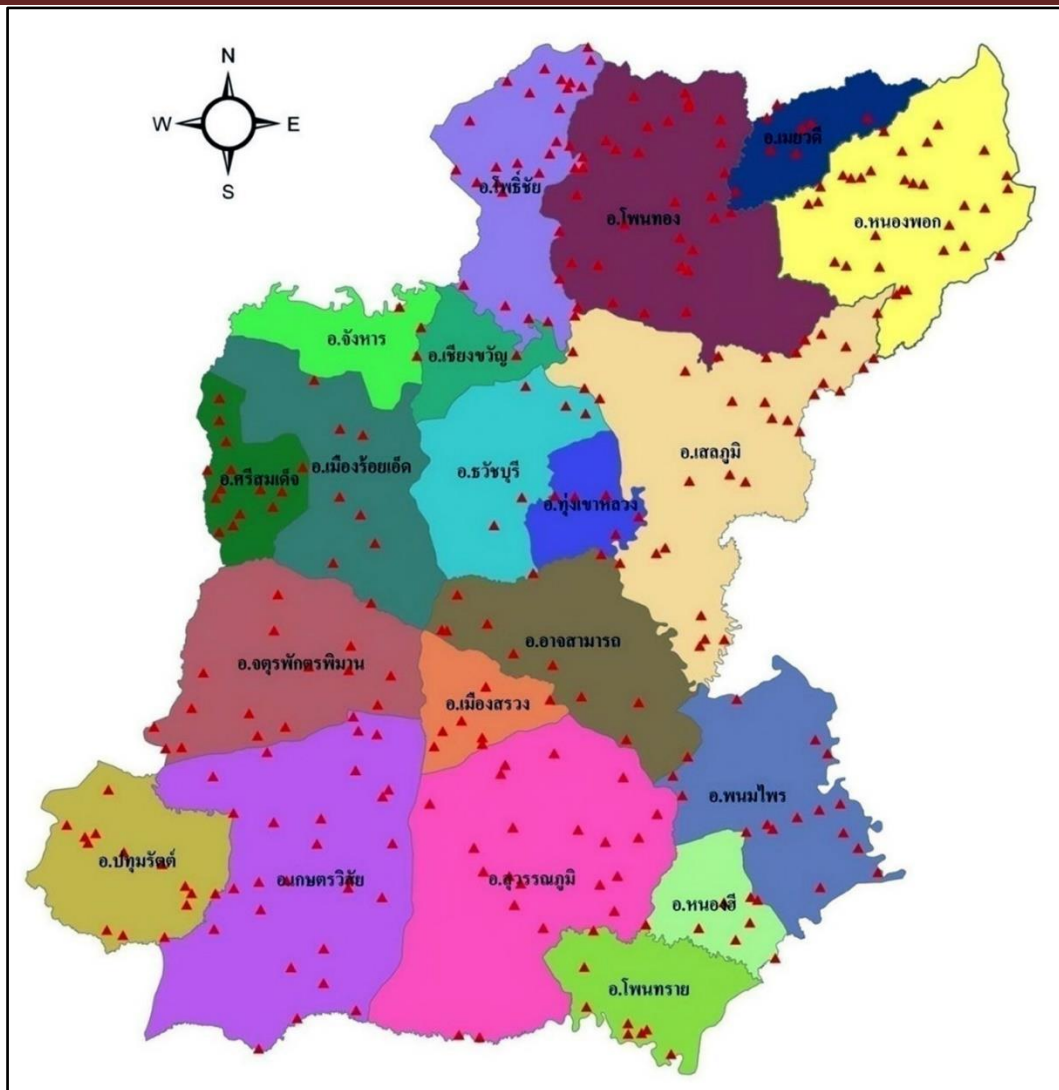
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, ๒๕๖๗)

- แหล่งน้ำผิวดิน อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ดมีพื้นที่ชลประทานขนาดกลาง คืออ่างเก็บน้ำห้วยจานใต้ ความจุ ๕.๗๙๕ ล้าน ลบ.ม.และมีแม่น้ำสายสำคัญ ๒ สาย คือ

๑.ลำน้ำเสียว เป็นลำน้ำที่มีต้นน้ำจากอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ไหลผ่าน อำเภอปทุมรัตน์ ด้านทิศเหนือที่ตำบลหนองแคน ตำบลโพนสูง และตำบล ชีเหล็ก เป็นลำน้ำที่ใช้ในการแบ่งเขตอำเภอปทุมรัตน์กับอำเภอเกษตรวิสัย

๒.ลำน้ำเตา เป็นลำน้ำที่มีต้นน้ำเกิดที่อำเภอนาคู และอำเภวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ไหลผ่านอำเภอปทุมรัตน์ ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ผ่านตำบลดอกกล้า ตำบลสระบัวและตำบล โนนสวรรค์ เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างอำเภอปทุมรัตน์กับอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

อ่างเก็บน้ำ/ฝายขนาดเล็กในเขตอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๑๓ แห่ง

ภาพที่ ๙ : แสดงจำนวนอ่างเก็บน้ำ/ฝายขนาดเล็กในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : โครงการชลประทานร้อยเอ็ด กรมชลประทาน, ๒๕๖๘)

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

อำเภอปทุมรัตน์มีการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ในพื้นที่จำนวน ๘๘,๙๘๕ ไร่ ครอบคลุม ๔ ตำบล ได้แก่ ตำบลขี้เหล็ก โพนสูง โนนสวรรค์และสระบัว ในการผลิตสินค้าข้าว GI ในแหล่ง ภูมิศาสตร์นี้ ได้รับการขึ้นทะเบียน เป็นการสร้างสินค้าข้าวที่มีเอกลักษณ์ต่างจากแหล่งผลิตอื่น ซึ่งเป็นการสร้าง โอกาสทางการค้า การตลาด รวมถึงเป็นการยกระดับสินค้าชุมชนให้เป็นสินค้าข้าวคุณภาพที่ได้มาตรฐานการผลิต สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในด้านคุณภาพและความปลอดภัย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และผู้ประกอบการท้องถิ่น และที่สำคัญเป็นการ สร้างความภาคภูมิใจในทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น รักษาภูมิปัญญาดั้งเดิม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย ๓,๔๔๙ บาท/ไร่ช่วงการเพาะปลูกระหว่างเดือน เมษายน - สิงหาคม ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๓๖๐ กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกรได้ผลตอบแทน ๔,๓๒๐ บาท/ไร่ คิดเป็นผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ย (กำไร) ๘๗๑ บาท/ไร่ โดยเกษตรกรส่งขายข้าวเปลือกให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๒ บาท/กิโลกรัม และในส่วนของ การแปรรูปเป็นข้าวสารบรรจุถุง (ขนาดน้ำหนัก ๑ กิโลกรัม) ราคาเฉลี่ย ๔๐ - ๔๕ บาท/ถุง และข้าวกล้องบรรจุถุงสุญญากาศ ราคาเฉลี่ย ๖๐ - ๘๐ บาท/ถุง

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

๑.๔.๑ ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอปทุมรัตน์ เป็นพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๑๗๓,๓๔๑.๙๘ ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวมาก (S๑) ๑,๕๗๖.๒๔ ไร่ คิดเป็น ร้อยละ ๐.๙๑ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว (S๒) ๑๔๔,๙๘๗.๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๖๖ พื้นที่ เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว (S๓) ๒๒,๑๗๑.๓๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๗ และไม่เหมาะสม(N) ๘,๓๕๒.๙๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๗

ตารางที่ ๑๓ : แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

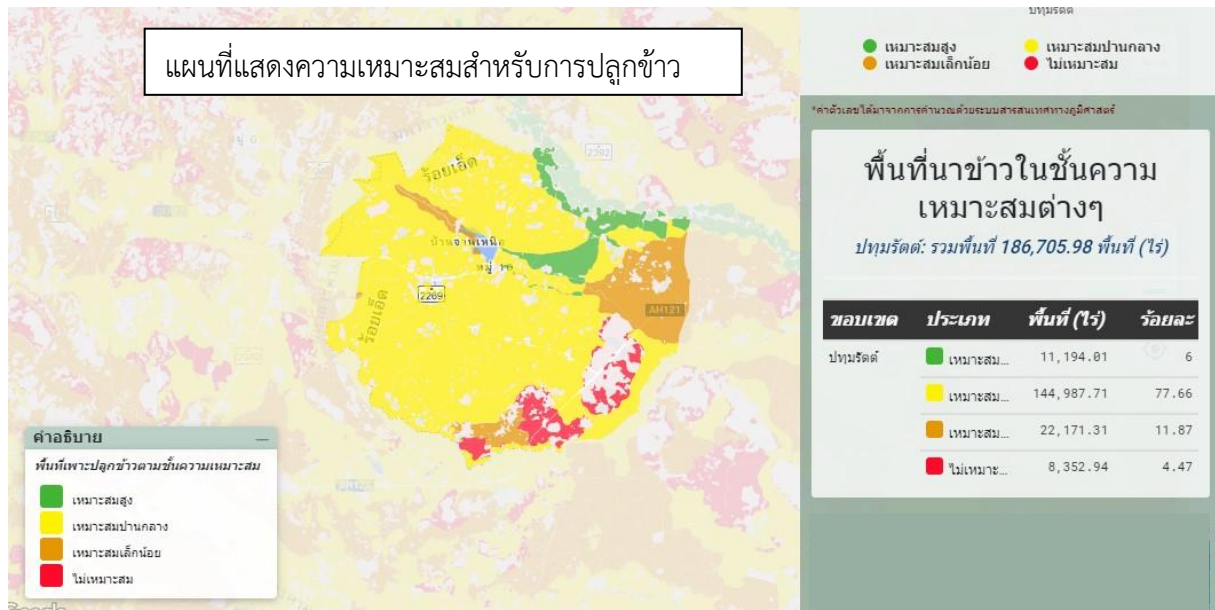
ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปาน กลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด
รวมอำเภอปทุมรัตน์	๑๑,๑๙๔.๐๑	๑๔๔,๙๘๗.๗๑	๒๒,๑๗๑.๓๑	๘,๓๕๒.๙๔	๑๘๖,๕๐๕.๙๖
บัวแดง	๖๔๔.๘๙	๑๓,๑๐๗.๙๐	๑,๐๘๙.๕๗		๑๔,๘๔๒.๓๖
ดอกคำใต้		๓๔,๘๙๒.๘๕	๑,๑๔๔.๙๕		๓๖,๐๓๗.๘๐
หนองแคน	๑,๕๔๖.๗๒	๒๓,๑๑๖.๖๐			๒๔,๖๖๓.๓๒
โพนสูง	๗,๑๔๔.๑๐	๑๐,๗๔๐.๑๙	๙๙๘.๑๑		๑๘,๘๘๒.๔๐
โนนสวรรค์		๑๖,๐๑๒.๙๐	๑,๐๔๔.๘๒	๖,๑๗๘.๙๑	๒๓,๒๔๘.๖๓
สระบัว		๒๒,๕๖๐.๐๐	๓,๐๘๖.๖๖	๒,๑๗๔.๐๓	๒๗,๘๒๐.๖๙
โนนสง่า		๑๘,๙๙๘.๘๐			๑๘,๙๙๘.๘๐
ขี้เหล็ก	๑,๘๕๘.๓๐	๕,๕๕๘.๖๑	๑๔,๘๐๗.๒๐		๒๒,๒๒๔.๑๑

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘

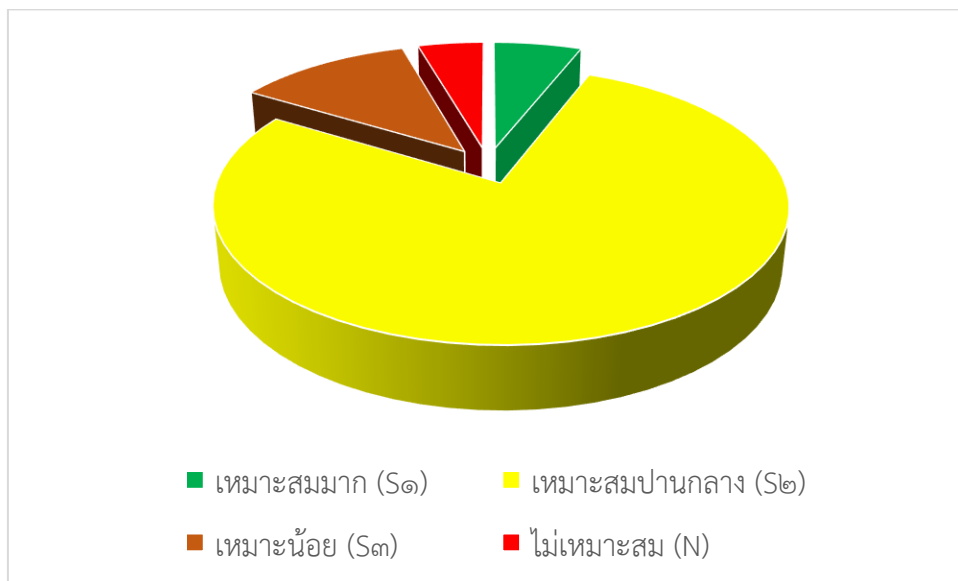
แบบรายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ (ฉบับทบทวน ปี ๒๕๖๘) อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

หน้า ๑๗

ภาพที่ ๑๐ : แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๑๑ : แสดงร้อยละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘)

(๒) พื้นที่ปลูก

อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๑๗๖,๓๘๘ ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลสระบัว จำนวน ๒๘,๒๙๙.๕๐ ไร่ รองลงมาคือตำบลหนองแคน จำนวน ๒๖,๓๗๔ ไร่ และตำบลโนนสวรรค์ จำนวน ๒๕,๑๓๔ ไร่ ตามลำดับ

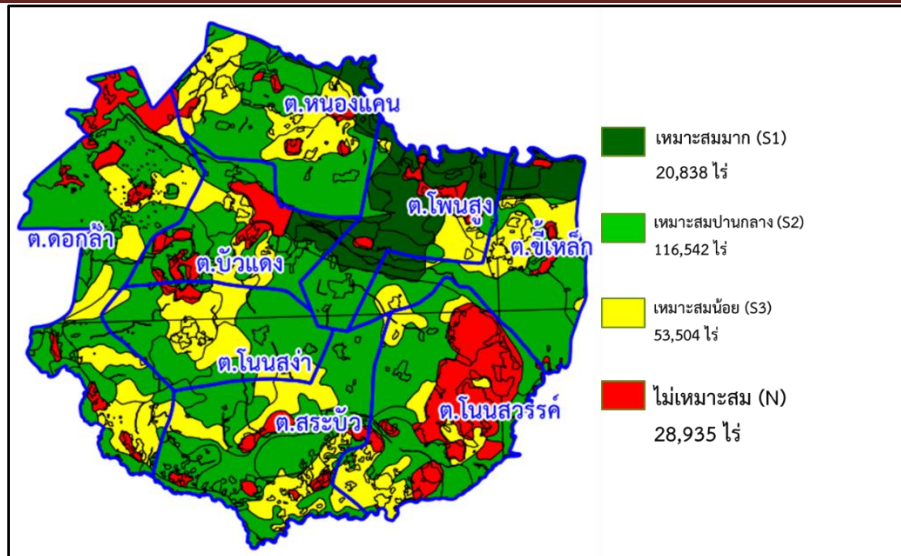
ตารางที่ ๑๔ : แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ลำดับ	ตำบล	พื้นที่ปลูก(ไร่)
๑	บัวแดง	๒๑,๖๖๐.๑๐
๒	ดอกกล้า	๑๗,๒๐๑.๗๓
๓	หนองแคน	๒๕,๔๕๕.๕๘
๔	โพนสูง	๑๕,๖๘๕.๘๑
๕	โนนสวรรค์	๒๔,๔๗๘.๑๔
๖	สระบัว	๒๘,๐๒๕.๗๘
๗	โนนสง่า	๑๐,๐๑๙.๑๙
๘	ชีเหล็ก	๑๙,๓๘๙.๓๐
	รวม	๑๖๑,๙๑๕.๖๒

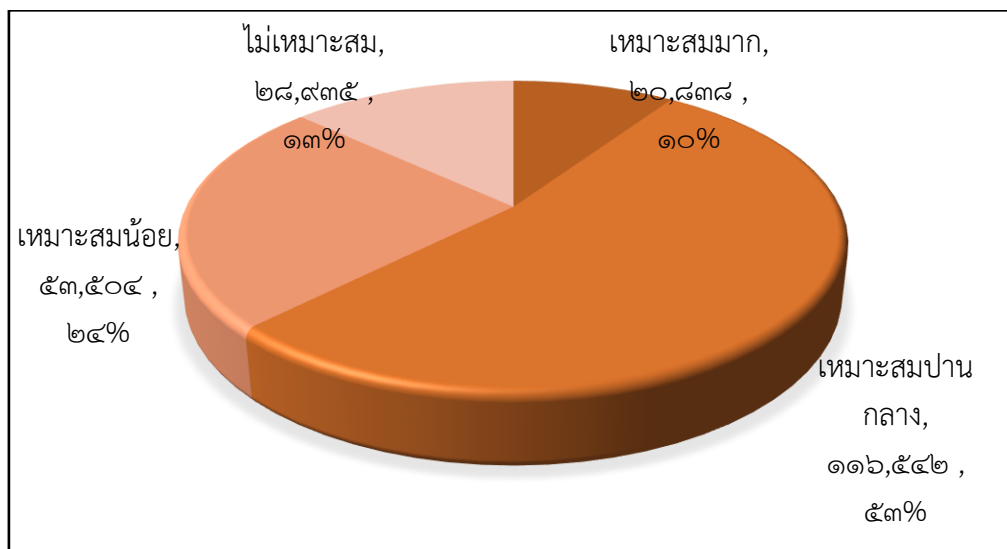
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์,๒๕๖๘

(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอปทุมรัตน์ เป็นพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่เหมาะสมกับการปลูกข้าว(S๑) ๒๐,๓๘๓ ไร่ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว (S๒) ๑๑๖,๕๔๒ ไร่ พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว (S๓) ๕๓,๕๐๔ ไร่ และไม่เหมาะสม(N) ๒๘,๙๓๕ ไร่ เพื่อการบริโภค พบว่าปัญหาการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่นี้คือ สภาพพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อยกับการปลูกข้าว จึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง

ภาพที่ ๑๒ : แสดงแผนที่ความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๖๘)

ภาพที่ ๑๓ : แสดงจำนวนและร้อยละความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๖๘)

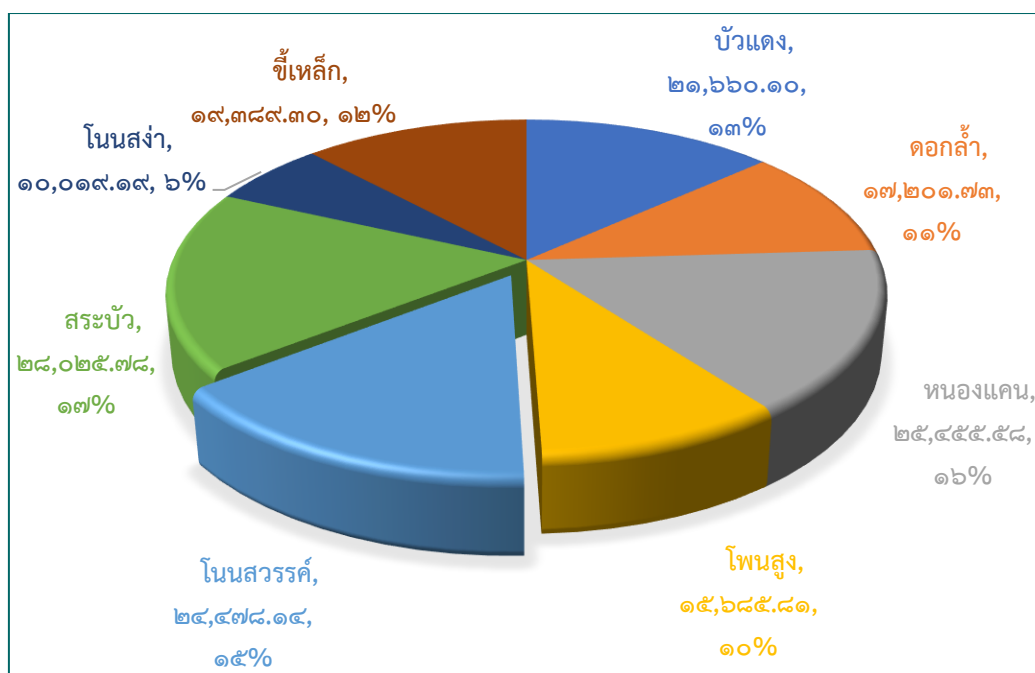
๑) ปริมาณการผลิต

อำเภอปทุมรัตน์ มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน ๑๖๑,๙๑๕.๖๒ ไร่ ๑๐,๘๗๑ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลสระบัว จำนวน ๒๘,๐๒๕.๗๘ ไร่ จำนวน ๑,๕๙๕ ครัวเรือน รองลงมาคือ ตำบลหนองแคน จำนวน ๒๕,๔๕๕.๕๘ ไร่ จำนวน ๑,๖๘๖ ครัวเรือน และตำบลโนนสวรรค์ จำนวน ๒๔,๔๗๘.๑๔ ไร่ จำนวน ๑,๓๓๔ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๕ : แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก(ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
รวม	๑๐,๘๗๑	๑๖๑,๙๑๕.๖๒	๑๖๑,๙๑๕.๖๒	๖๒,๘๕๐.๕๐	๓๘๘.๑๗
บัวแดง	๑,๖๒๑	๒๑,๖๖๐.๑๐	๒๑,๖๖๐.๑๐	๘,๓๓๙.๑๔	๓๘๕
ดอกกล้า	๑,๕๑๒	๑๗,๒๐๑.๗๓	๑๗,๒๐๑.๗๓	๖,๔๖๗.๘๕	๓๗๖
หนองแคน	๑,๖๘๖	๒๕,๔๕๕.๕๘	๒๕,๔๕๕.๕๘	๑๐,๐๕๔.๙๕	๓๙๕
โพนสูง	๑,๐๒๙	๑๕,๖๘๕.๘๑	๑๕,๖๘๕.๘๑	๖,๑๑๗.๔๗	๓๙๐
โนนสวรรค์	๑,๓๓๔	๒๔,๔๗๘.๑๔	๒๔,๔๗๘.๑๔	๙,๖๖๘.๘๗	๓๙๕
สระบัว	๑,๕๙๕	๒๘,๐๒๕.๗๘	๒๘,๐๒๕.๗๘	๑๐,๙๓๐.๐๕	๓๙๐
โนนสง่า	๑,๐๐๕	๑๐,๐๑๙.๑๙	๑๐,๐๑๙.๑๙	๓,๘๐๗.๒๙	๓๘๐
ขี้เหล็ก	๑,๐๘๙	๑๙,๓๘๙.๓๐	๑๙,๓๘๙.๓๐	๗,๔๖๔.๘๘	๓๘๕

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์,๒๕๖๘

ภาพที่ ๑๔ : แสดงพื้นที่ปลูกข้าว อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์,๒๕๖๘)

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

ลักษณะการผลิตทางการเกษตรทั่วไป มีการผลิตข้าวเป็นพืชหลักที่สำคัญของตำบล รองลงมา คือ พืชไร่ พืชผัก และไม้ผล ตามลำดับ

การปลูกข้าว

- วิธีปลูก โดยวิธีปักดำและหว่าน มีการจ้างแรงงานมากในช่วงนี้
- พันธุ์ ข้าวเหนียว กข.๖ พันธุ์ข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิ ๑๐๕
- การใช้ปุ๋ย ปุ๋ยที่ใช้ คือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕,สูตร ๑๖-๒๐-๐,สูตร ๑๖-๑๖-๘ , สูตร ๑๖-๘-๘ มี การใส่ ๒ ครั้ง คือ ตอนรองพื้น และช่วงข้าวตั้งท้อง และมีการใช้

ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้นเนื่องจากมีราคาต่ำกว่าปุ๋ยเคมี

ปุ๋ยคอก เกษตรกรจะใส่ช่วงก่อนทำการปลูกในฤดูถัดไป ประมาณ ๑-๒ เดือน

- การใช้สารเคมี แต่ก่อนมีการใช้สารเคมี พวก พุราดาน พอช่วงหลังมีการแนะนำรณรงค์การปลูกพืชปลอดภัยจากสารพิษ และรณรงค์ให้ทราบโทษของสารเคมี เกษตรกรจึงนิยมหันไปใช้สารสกัดจากสมุนไพรธรรมชาติ เช่น สารสกัดจากสะเดา,ตะไคร้หอม,และอื่นจำนวนมาก โดยมีหลายบริษัทเป็นตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับพืช และเกษตรกรบางรายสามารถผลิตน้ำหมักชีวภาพไว้ใช้

- การเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่ใช้แรงงานคนเกี่ยวเพื่อให้เกิดรายได้ในชุมชนและมีการใช้รถเกี่ยวบ้าง ค่าจ้างประมาณ ๖๐๐-๘๐๐ บาท/ไร่

๔) ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต

ตารางที่ ๑๖ : แสดงกิจกรรมและปฏิทินการปลูกข้าว

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
๑. นำปุ๋ยหมักแห้ง ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงนาหลังจากเกี่ยวข้าว ให้เหลือตอซังข้าวไว้ นำปุ๋ยหมักแห้งไป ขยาย ๒๔ ชั่วโมงในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ หว่านลงในแปลงแล้วทำการไถกลบ	←→											←→
๒. ฝนตกครั้งแรกในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่ (ในกรณีที่ไม่สามารถหว่าน ตามกำหนดเวลาในช่วงแรกได้)				←→	→							
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพนำไปฉีดพ่น ใส่ต้นหญ้าแล้วทำการไถกลบ (น้ำหมัก ชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะ + กากน้ำตาล ๒ ช้อน โต๊ะ + น้ำ ๑ ปี๊บ)					←→	→						
๔. ทำการไถ-คราดดิน-หว่าน						←→	→					
๕. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นอีกครั้ง ห่างจากช่วงแรก ๓๐ วัน									←→	→		
๖. เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตและเตรียม จัดทำปุ๋ยหมักแห้งไว้ใช้ในฤดูกาล เพาะปลูกต่อไป											←→	→

สัญลักษณ์ ▲ ปลูกสูงสุด ▼ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๗

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการพำนา

๑. หว่านปุ๋ยหมักแห้งลงในนาภายหลังการเก็บเกี่ยว
๒. เดือนธันวาคม-มกราคม ใช้ปุ๋ยหมักแห้งในอัตรา ๑๐๐ กิโลกรัม/ไร่ แล้วทำการไถกลบ
๓. ถ้าไม่ได้หว่านในช่วงหลังการเก็บเกี่ยว ให้มาหว่านในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ในอัตรา ๑๕๐ กิโลกรัม/ไร่
๔. เดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ขยายน้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นใส่หญ้าแล้วไถกลบโดยใช้น้ำ ๔ ปี๊บ/ไร่ (ใช้น้ำหมักชีวภาพปี๊บละ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาลปี๊บละ ๒ ช้อนโต๊ะ)

การเตรียมต้นกล้าสำหรับปลูก

๑. แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ในน้ำหมักชีวภาพ (โดยใช้ น้ำ ๑ ปี๊บ เติมน้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ) แช่เมล็ดพันธุ์ข้าว นาน ๓๐ นาที
๒. นำพันธุ์ข้าวไปหว่านในแปลงที่เตรียมเพาะกล้า เมื่อครบอายุ ๕ วัน ให้หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่
๓. ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นโดยใช้ น้ำ ๔ ปี๊บ (ใช้น้ำหมักชีวภาพ ๒ ช้อนโต๊ะและกากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ)
๔. เมื่อต้นกล้าอายุได้ ๒๐ วัน หว่านปุ๋ยหมักแห้ง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ ขยายน้ำหมักชีวภาพฉีดพ่นตามอัตราส่วนในข้อ ๓ เพื่อกระตุ้นให้ต้นกล้าแข็งแรงและถอนง่าย
๕. ดูแลระดับน้ำให้สูงขึ้นตามอายุของต้นกล้า คือ ๓-๔-๘ เซนติเมตร เมื่อครบ ๒๐ - ๒๕ วัน เริ่มถอนกล้าไปปักดำได้

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอปทุมรัตน์ มีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๓,๐๘๐ บาท

ตารางที่ ๑๗ : แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๗ อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ต้นทุน/ไร่		รายรับ/ไร่	
รายการ	เงิน	รายการ	เงิน
๑. ค่าเมล็ดพันธุ์(อัตรา ๒๕/ไร่) กก.ละ ๒๕ บาท	๕๐๐	ผลผลิต ๔๐๗.๑๙ กิโลกรัม/ไร่	๔,๘๘๖.๒๘
๒. ค่าเตรียมดิน ๓ ครั้งๆ ละ ๒๐๐ บาท	๖๐๐	ราคาในท้องถิ่น ๑๒ บาท/กิโลกรัม	
๒. ค่าแรงงาน (ค่าหว่านข้าว,ปุ๋ย /ไร่)	๑๒๕	(๔๐๗.๑๙ X ๑๒ = ๔,๘๘๖.๒๘)	
๓. ค่าสารเคมี/ค่าปุ๋ยอินทรีย์	๖๗๕		
๔. ค่าเก็บเกี่ยว/ไร่	๖๐๐	รวม	
๕. ค่าดูแลรักษา/ไร่	๑๖๐		
๖. ค่าขนส่ง/ไร่	๑๒๐		
๗. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	๓๐๐		
รวม	๓,๐๘๐		
หมายเหตุ : รายได้ – ต้นทุน = กำไร			๑,๘๐๖.๒๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๗

แบบรายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอตาม แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

ระดับอำเภอ ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ (ฉบับทบทวน ปี ๒๕๖๘) อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

หน้า ๒๓

๖) สถานการณ์ตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาด

สถานการณ์การราคาข้าวเปลือกที่ผ่านมา คาดว่าราคาข้าวเปลือกเจ้าเฉลี่ยที่เกษตรกรขายได้และข้าวเปลือกเหนียวปรับตัวลดลง เนื่องจากสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทำให้การรับซื้อข้าวเปลือกหอมมะลิที่ตกต่ำลงเหลือ กก.ละ ๑๐ บาทหรือตันละ ๑๐,๐๐๐ บาท และทิศทางการส่งออกข้าว ในช่วงโควิด-๑๙ เปลี่ยนแปลงเร็ว ปัจจุบันตลาดข้าวไทยมีคู่แข่งมากขึ้น อาทิ เวียดนามและกัมพูชา จึงส่งผลต่อราคาข้าวหอมมะลิไทยลดลง ราคาข้าวเปลือกปัจจุบัน ราคาข้าวเปลือกเจ้ามะลิ ๑๐๕ ราคาตันละ ๑๕,๐๐๐ - ๑๖,๕๐๐ บาท ราคาข้าวเปลือก ข้าวเหนียว กข.๖ ราคา ตันละ ๑๕,๐๐๐-๑๗,๐๐๐ บาท

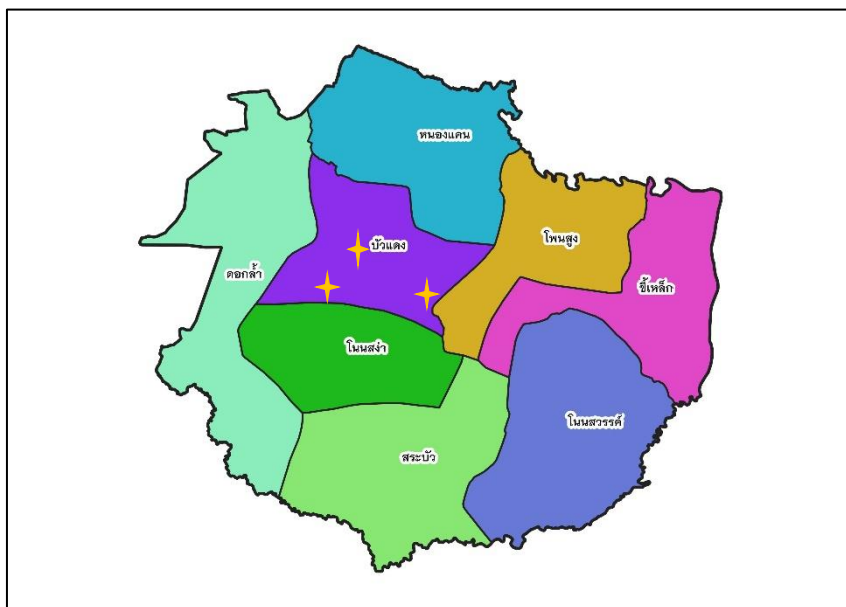
(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต

อำเภอปทุมรัตต์มีแหล่งรับซื้อผลผลิตรวม ๓ แหล่ง

ตารางที่ ๑๘ : แสดงจุดรับซื้อข้าวในพื้นที่ อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง		
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑.	สนธิยาพืชผล	๑๒	บัวแดง	ปทุมรัตต์
๒.	สหกรณ์การเกษตร ปทุมรัตต์	๙	บัวแดง	ปทุมรัตต์
๓.	จ่วนฮะพืชผล	๑๑	บัวแดง	ปทุมรัตต์

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

ภาพที่ ๑๕ : แสดงแหล่งรับซื้ออำเภอปทุมรัตต์

(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๗)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

เกษตรกรต้นแบบ smart farmer ในอำเภอปทุมรัตต์ มีจำนวน ๖ ท่าน ซึ่ง
ภูมิปัญญาที่เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ จนตกผลึกนำมาแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรได้ดี
ได้แก่

ตารางที่ ๑๙ : แสดง Smart Farmer ต้นแบบในการผลิตพืช อำเภอปทุมรัตต์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ที่	ชื่อ-สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นายเอกณรงค์ ชื่นมณี	๑	โนนสวรรค์	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	ด้านเกษตรผสมผสาน การเพิ่ม ผลผลิต การปรับปรุงดิน/การให้ น้ำแนวคิดเน้นการบำรุงดิน
๒	นางสำรวย บางสร้อย	๑๒	หนองแคน	ปทุมรัตต์	๒๕๖๑	ไร่นาสวนผสม เกษตรกร ต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่ม ผลผลิต
๓	นายวีรยุทธ สุวัฒน์	๕	หนองแคน	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
๔	นางประสาน พาโคกหม	๔	โพนสูง	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การลด ต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต
๕	นายสุฤทธิ์ สาทิ	๕	โนนสง่า	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	การเกษตรแบบผสมผสานตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๖	นางผ่องศรี ละเหลา	๕	หนองแคน	ปทุมรัตต์	๒๕๖๐	การทำการเกษตรแบบ ผสมผสานตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและเป็น ต้นแบบการเลี้ยงสัตว์แบบ อินทรีย์

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตต์, ๒๕๖๘

๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางแก้ไข

ตารางที่ ๒๐ : แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางแก้ไขอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและ การตลาด ๑.ข้าว	๑.ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒.การระบาดของโรค และแมลงศัตรูพืช ๓.ต้นทุนการผลิตสูง ๔.ราคาผลผลิตตกต่ำ ๕.ขาดแคลนแหล่ง เงินทุน	๑.ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีระบบนาหยอด ๒.จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ๓.ให้ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี ๔.จัดทำแปลงพยากรณ์เตือนการระบาดของศัตรูพืช ๕.ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มผลิต พันธุ์ เมล็ดพันธุ์ ใช้เอง ๖.รวมกลุ่มกันจำหน่ายผลผลิต ๗.แปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม เช่น การทำแปงข้าวเจ้า ๘.ให้ความรู้ด้านการลดต้นทุน ๙. รณรงค์การใช้สารชีวภาพและชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้เคมี ๑๐. รณรงค์และส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรตาม แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑๑. ภาครัฐกำหนดมาตรการควบคุมราคาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมี อย่างจริงจัง ๑๒. รัฐมีการกำหนดราคาขั้นต่ำ และมีมาตรการบังคับใช้ ๑๓.ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อแปรรูปเพิ่มมูลค่า ๑๔.รัฐสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกร	ทุกตำบล	มาก

ที่มา ; สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

ตารางที่ ๒๐ : แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาและแนวทางแก้ไขอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด (ต่อ)

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๑.เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในผู้สูงอายุ ๒.กลุ่มเกษตรกรขาดความเข้มแข็งและความต่อเนื่อง ๓.เกษตรกรขาดองค์ความรู้และทักษะในการทำการเกษตรทางด้านการปลูกพืช	๑.พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกร รุ่นเก่า ๒.ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓.จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในปฏิบัติงานที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นตัดสินใจปฏิบัติตาม	ทุกตำบล	มาก
ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ๑. ขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ๒. ขาดมาตรฐานการรับรองคุณภาพ ๓.ผลผลิตไม่ต่อเนื่อง ไม่เพียงพอ ๔.เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการแปรรูปเนื่องจากขั้นตอน ยุ่งยากและเสียเวลา	๑.ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการแปรรูป ๒.สินค้าไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่น ๓.เกษตรกรผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคและขาดการผลิตที่ต่อเนื่อง ๔.เกษตรกรขายผลผลิตสดได้เงินได้เร็วกว่าการแปรรูปขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน	๑.สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ๒.สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน ๓.วางแผนการผลิตทั้งในส่วนด้านการปลูกพืชและการแปรรูปให้สอดคล้องกัน ๔.สร้างแรงจูงใจและการรับรู้ให้เกษตรกรเห็นถึงความแตกต่างของราคาก่อนการแปรรูปและหลังแปรรูปจำหน่าย	กลุ่มยุวเกษตรกร/ กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพและวิสาหกิจชุมชน	ปานกลาง

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

๓ การจัดทำ TOWS Matrix

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix อำเภอปทุมรัตน์ ใช้หลักการวิเคราะห์สภาพวิชี SWOT Analysis เพื่อประเมินจุดแข็ง จุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อให้ทราบถึงโอกาสอุปสรรคที่มีผลกระทบเพื่อกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ ๒๑ : แสดงการวิเคราะห์ ตาราง TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑.พื้นที่เป็นที่นาปลูกข้าวหอมมะลิเป็นหลัก ๒.มีพืชเศรษฐกิจหลังฤดูทำนา (แตงกวา) สร้างรายได้เสริมให้แก่เกษตรกร ๓.เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ๔.ผู้นำ/เกษตรกรผู้นำ อาสาสมัครสมัคร เกษตรกรมีความเข้มแข็ง ๕.เกษตรกรต้นแบบมีองค์ความรู้ ๖.มีแหล่งเรียนรู้ ศพก.และเครือข่ายศพก. ๗.เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานครอบคลุมทั่วพื้นที่	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. มีปัญหาเรื่องการรวมกลุ่มของเกษตรกร ๒. เกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการผลิต/ตลาด/แปรรูป ๓. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ๔.แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในช่วงฤดูแล้งไม่เพียงพอ ๕.เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ๖.เกษตรกรไม่มีแผนการผลิต ๗.ไม่มีมาตรฐานการผลิต ๘.ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ ๙.ผลผลิตต่อไรต่ำ ๑๐.ต้นทุนการผลิตสูง ๑๑.ขาดแรงงานภาคการเกษตร ๑๒.ปัญหาหนี้สินครัวเรือน
โอกาส (Opportunities : O) ๑.นโยบายและมาตรการภาครัฐที่สนับสนุนการเกษตร ๒.มีแหล่งรับซื้อผลผลิต ๓.มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ แก่เกษตรกร เช่น สถานีพัฒนาที่ดินสำนักงานสหกรณ์ ฯลฯ ๔.ผู้บริโภคนิยมอาหารปลอดภัยมากขึ้น ๕.มีแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำเพื่อการเกษตร ๖.มีระบบสารสนเทศครอบคลุมทุกพื้นที่และง่ายต่อการเข้าถึง	SO กลยุทธ์เชิงรุก ๑.การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัย (S๑ S๔ S๕ S๖ O๒ O๓ O๔) ๒.การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง (S๔ S๕ S๖ O๑ O๓ O๖) ๓.การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรต้นแบบ (S๔ S๕ S๖ S๗ O๑ O๓ O๖) ๔.การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (S๖ S๗ O๑ O๓)	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข ๑.การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี (W๑ W๒ W๓ O๑ O๒ O๓ O๑๑) ๒.การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า (W๑ W๒ O๒ O๓) ๓. ลดต้นทุนการผลิต (W๒ W๑๐ W๘ O๑ O๓) ๔.ส่งเสริมการปลูกพืชตามระบบการเกษตรที่ดี (GAP) (W๗ W๘ O๑ O๓ O๔)

ภาวะคุกคาม (Threats : T)	ST กลยุทธ์ป้องกัน	WT กลยุทธ์เชิงรับ
๑. ราคาผลผลิตแปรปรวน ๒. ฝนทิ้งช่วง โรคและศัตรูพืช (ภัยธรรมชาติ) ๓. ผลผลิตตกต่ำ ๔. ราคาปัจจัยการผลิตสูง ๕. ค่าแรงงานสูง ๖. ความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย	๑. รวบรวมผล ผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม (S๑ T๑) ๒. สร้างแหล่งเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร (S๑ T๒) ๓. ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร (S๑ T๒) ๔. ปรับปรุงบำรุงดิน (S๑ T๓)	๑. รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น, ปลูกพืชใช้น้ำน้อย (W๑ T๒) ๒. การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต (W๑ T๒) ๓. ทำการเกษตรแบบผสมผสาน (W๕ T๑ T๓)

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอปทุมรัตน์, ๒๕๖๘

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิปลอดภัย
- ๑.๒ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง
- ๑.๓ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรต้นแบบ
- ๑.๔ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๒.๑ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี
- ๒.๒ การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปผลผลิตจากข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า
- ๒.๓ ลดต้นทุนการผลิต
- ๒.๔ ส่งเสริมการปลูกพืชตามระบบการเกษตรที่ดี (GAP)

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

- ๓.๑ รวบรวมผล ผลิตและแปรรูปจำหน่ายในรูปแบบกลุ่ม
- ๓.๒ สร้างแหล่งเก็บน้ำในพื้นที่ทำการเกษตร
- ๓.๓ ขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อการเกษตร
- ๓.๔ ปรับปรุงบำรุงดิน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๔.๑ รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพเสริม เช่น การปลูกพืชอายุสั้น, ปลูกพืชใช้น้ำน้อย
- ๔.๒ การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต
- ๔.๓ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน

